

VÅLER KOMMUNE
Kjosveien 1
1592 VÅLER I ØSTFOLD

Saksbehandler, innvalgstelefon
Stein Olav Febakke, 22003839

Pålegg om retting - tilsyn - alternativ opplæringsarena - Våler kommune

Statsforvalteren fører tilsyn med at kommunen oppfyller kravene i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven.¹ Vi har funnet brudd på regelverket og gir kommunen pålegg om retting.²

Bakgrunn for tilsynet

På bakgrunn av risiko- og sårbarhetsvurderinger sendte vi den 12.12.2025 et brev om forhåndsundersøkelse til Våler kommune. I brevet ba vi om alle vedtakene om individuell tilrettelagt opplæring (ITO) til elever som har opplæring på alternativ opplæringsarena skoleåret 2025/2026 og de sakkyndige vurderingene fra pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) for de samme elevene. Vi mottok dokumentasjonen fra kommunen den 07.01.2026. Vi har gjennomgått dokumentasjonen og funnet at ikke alle krav i opplæringsloven er oppfylt for bruk av alternativ opplæringsarena.

Vi sendte et forhåndsvarsel om pålegg om retting 10.02.2026 og mottok svar fra kommunen datert 18.02.2026. Kommunen har ingen merknader til forhåndsvarselet.

Våre vurderinger og konklusjoner

1. PPT skal utarbeide sakkyndige vurderinger i tråd med regelverket for elever på alternativ opplæringsarena

Før det treffes et enkeltvedtak om ITO for elever på alternativ opplæringsarena, skal det foreligge en sakkyndig vurdering fra PPT. Den sakkyndige vurderingen må begrunne hvorfor det er nødvendig med opplæring på en alternativ opplæringsarena for å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen.³ Hva som er til elevens beste er sentralt i denne vurderingen.⁴ PPT må videre ta stilling til innhold, omfang, organisering av alternativ opplæringsarena, og kompetansen til den som skal gi opplæringen på alternativ opplæringsarena.⁵

¹ Se opplæringsloven § 28-1 første ledd

² Se kommuneloven § 30-4

³ Se opplæringsloven § 11-8 og Udirs veileder om tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging punkt 6.2.1

⁴ Se opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2, Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 og 12

⁵ Se opplæringsloven § 11-8 og Udirs veileder om tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging punkt 6.2.1

Den sakkyndige vurderingen må være klar og tydelig nok til å danne grunnlag for å fatte vedtak om opplæring på en alternativ opplæringsarena. Når kommunen tar stilling til hvilken individuell tilrettelegging eleven trenger, må saken være så godt opplyst som mulig.⁶

1.1 PPT skal ta stilling til om alternativ opplæringsarena er nødvendig og til barnets beste

Vår vurdering

At alternativ opplæringsarena er nødvendig og til barnets beste, går ikke tilstrekkelig klart og tydelig frem av alle sakkyndige vurderinger. I enkelte av de sakkyndige vurderingene står det ikke noe om bruk av alternativ opplæringsarena. I flertallet av de sakkyndige vurderingene tar ikke PPT tydelig stilling til nødvendigheten av bruk av alternativ arena, sett opp mot nytten av ITO på skolen. Særlig gjelder dette fordi innholdet på alternativ arena ikke beskrives av PPT ut over en generell henvisning til gjeldene regler. Omfanget av opplæringen er heller ikke presisert. Å ta elever ut av klassen, er et inngripende tiltak. PPT må vurdere om, hvor lenge og i hvilket omfang eleven skal få opplæring organisert på denne måten. Hva som er til elevens beste, er sentralt i denne vurderingen. De sakkyndige vurderingene viser ikke i tilstrekkelig grad hvilke momenter PPT har sett hen til i den konkrete og individuelle vurderingen av barnets beste.

Vår konklusjon

PPT tar ikke stilling til om bruk av alternativ opplæringsarena er nødvendig og til barnets beste.

1.2 PPT skal ta stilling til innholdet i opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena

Vår vurdering

Det går ikke tilstrekkelig klart og tydelig frem hvilke fag eller områder eleven skal ha opplæring i på den alternative opplæringsarenaen i alle sakkyndige vurderinger vi har mottatt. Poenget med alternativ opplæringsarena er at elevene skal lære noe der. PPT må derfor være tydelig på hva de skal lære. For noen elever vil hele poenget være å støtte og bidra til elevens sosiale læring og utvikling, og målene vil være sosiale læring. Det kan også handle om sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene. I begge tilfeller må dette være tydelig i den sakkyndige vurderingen og knyttes opp mot læreplanverket/overordnet del. Det kan også handle om å jobbe med alternative kompetansemål/ha et alternativt innhold i opplæringen. Der dette i realiteten medfører bortvalg av fag, må dette komme tydelig frem i den sakkyndige vurderingen.

Vår konklusjon

PPT tar ikke stilling til innholdet i opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena.

1.3 PPT skal ta stilling til omfanget av opplæringen på alternativ opplæringsarena

Vår vurdering

I de fleste sakkyndige vurderinger går det frem at PPT anbefaler alternativ opplæringsarena i et omfang på en til to dager. Det er også sakkyndige vurderinger der PPT ikke nevner omfanget. PPT anbefaler i flertallet av de sakkyndige vurderingene at opplæringen i de fagene eleven har rett til individuell tilrettelagt opplæring i, skjer parallelt med den ordinære fag- og timefordelingen for klassen. Vi viser til vurderingen vår over (pkt. 1.2) og mener innhold i og omfanget av alternativ opplæringsarena må ses i sammenheng. Dette gjør at tilrådingen fra PPT ikke blir tilstrekkelig klar og tydelig, og det gir skolene for stor fleksibilitet. Slik anbefalingen fra PPT er skrevet, vil dette i praksis utgjøre et avvik fra den ordinære fag- og timefordelingen. Når PPT anbefaler avvik fra den

⁶ Se forvaltningsloven § 17

ordinære fag- og timefordelingen, må det komme konkret og tydelig frem hva dette betyr i praksis, og hvilke konsekvenser et slikt avvik kan få. Hvis ikke kan resultatet bli at eleven som har tilbud om alternativ opplæringsarena, ikke får opplæring i alle fag og timer eleven har rett på.

Vår konklusjon

PPT tar i sakkyndige vurderinger ikke stilling til omfanget av opplæringen på alternativ arena.

1.4 PPT skal ta stilling til organiseringen av opplæringen på alternativ arena

Vår vurdering

I de fleste sakkyndige vurderingene som vi har mottatt er det ikke anbefalt en bestemt alternativ opplæringsarena, og PPT viser til at opplæringen må skje innenfor gjeldene regelverk. I enkelte sakkyndig vurdering tilrår PPT individuell tilrettelagt opplæring i fag og at opplæringen legges til klassen og i liten gruppe. Vi forstår det videre som at PPT tilrår en til to dager på alternativ arena i tillegg til dette. Da PPT ikke anbefaler en bestemt arena/ikke beskriver denne opplæringen nærmere, mener vi PPTs beskrivelse av organiseringen av denne delen av opplæringen ikke er tydelig nok.

Vår konklusjon

PPT ikke gir tilrådning om organiseringen av opplæringen ved alternativ opplæringsarena.

2. Vedtaket om ITO skal opplyse om opplæringstilbudet eleven skal ha på alternativ opplæringsarena

Vedtaket om ITO må begrunne hvorfor det er nødvendig med opplæring på en alternativ opplæringsarena for å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen.⁷ Hva som er til elevens beste er sentralt i denne vurderingen.⁸ Vedtaket skal videre si noe om innhold, omfang, organisering av alternativ opplæringsarena, og kompetansen til den som skal gi opplæringen på alternativ opplæringsarena.⁹ Hvilket opplæringstilbud eleven trenger for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen skal komme tydelig frem av vedtaket. På den måten får eleven og foreldrene vite hvilken opplæring eleven har krav på.¹⁰

2.1 Vedtaket skal gi informasjon om innholdet i opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena

Vår vurdering

Som understreket i punkt 1.2.1 må innholdet i opplæringen på den alternative opplæringsarenaen være bestemt. Da må også vedtaket være tydelig på hva som er innholdet i opplæringen på alternativ opplæringsarena. I (de fleste) vedtakene står det ingenting om innholdet i opplæringen på den alternative opplæringsarenaen.

Vår konklusjon

Vedtaket er ikke tydelige nok når det gjelder informasjon om innholdet i opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena.

⁷ Se opplæringsloven § 11-7 og Udirs veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging punkt 7.10

⁸ Se opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2, Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 og 12

⁹ Se opplæringsloven § 11-7 og Udirs veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging punkt 6.2.1

¹⁰ Se Udirs veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging punkt 7.3

2.2 Vedtaket skal gi informasjon om omfanget av opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena

Vår vurdering

For enkelte elever er det i vedtaket presisert hvor stort omfang eleven skal ha på den alternative opplæringsarenaen, og hvilken arena eleven er på. I resten av vedtakene står det at det skal være alternativ opplæringsarena én til to dager i uka. Etter vår vurdering må det gå tydelig frem av vedtakene hvor stort omfang av opplæringen eleven skal ha på alternativ opplæringsarena.

Vår konklusjon

Vedtakene er ikke tydelige nok når det gjelder informasjon om omfanget av opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena.

2.3 Vedtaket skal gi informasjon om organiseringen av opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena

Vår vurdering

For enkelte elever står det hvilken alternativ opplæringsarena elevene skal være på. I de øvrige vedtakene står det bare at elevene skal være på alternativ opplæringsarena, uten at det står hvilken. Etter vår vurdering må det gå frem av vedtaket hvilken eller hvilke alternative opplæringsarenaer eleven er og skal være på.

Vår konklusjon

Vedtakene er ikke tydelige nok når det gjelder informasjon om organiseringen av opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena.

3. Pålegg om retting

Statsforvalteren har funnet at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi fatter vedtak hvor vi pålegger kommunen å rette opp følgende:

1) Kommunen skal sikre at PPT utarbeider sakkyndig vurdering i tråd med regelverket for elever på alternativ opplæringsarena. Dette innebærer at kommunen må sikre at PPT tar stilling til:

- a) om bruk av alternativ opplæringsarena er nødvendig og til barnets beste
- b) innholdet i opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena
- c) omfanget av opplæringen på alternativ opplæringsarena
- d) organiseringen av opplæringen på alternativ opplæringsarena

2) Kommunen skal sikre at vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring gir opplysninger om opplæringstilbudet eleven skal ha på alternativ opplæringsarena i tråd med regelverket. Dette innebærer at kommunen må sikre at vedtaket inneholder informasjon:

- a) innholdet i opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena
- b) omfanget av opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena
- c) organiseringen av opplæringen til eleven på alternativ opplæringsarena

4. Oppfølging av påleggene

Kommunen skal umiddelbart iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket. Kommunen skal redegjøre for hvilke tiltak de har iverksatt og erklære at retting er gjennomført.

Frist for retting er 27.05.2026.

Vi avslutter tilsynet når kommunen har sannsynliggjort at regelverksbruddene er rettet.

5. Kommunen har rett til å klage

Pålegget er et enkeltvedtak.¹¹ Kommunen kan klage på enkeltvedtaket. Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen.¹² Kommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet.¹³

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter.¹⁴

Med hilsen

Grethe Hovde Parr
avdelingsdirektør
Barnehage- og utdanningsavdelingen

Kjersti Utnes Borgaas
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

¹¹ Jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b

¹² Jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29

¹³ Jf. forvaltningsloven § 42

¹⁴ Se forvaltningsloven § 18